

КАПІТАЛ І РОБІТНИЦТВО В НІМЕЧЧИНІ.

(Від нашого берлінського кореспондента.)

Сучасне господарське положення Німеччини вказує рівночасно з одної сторони колосальний розвій, а з другої — повний упадок, банкрутство. З одної сторони надзвичайне, вprost фантастичне збільшення державних видатків і довінь, яких навіть дуже тяжкі податки робітників і середньої класи не годні покрити, з другої сторони величезні збитки промислового капіталу. Виявом цих збитків є надзвичайні девіденди, але в великій мірі і інвестиції, яких вартість перевищує відносно звичайні передові інвестиції. Таким робом капітал доводить стан промислу до його передової висоти.

Упадок державних фінансів приспіває сей розвиток промислу. Ми вже в попередній нашій статті "Інтернаціоналізація середньої і східної Європи" вказали, що зріст промислу якраз спричиняє низький стан німецької марси і недобір державного бюджету. Якраз недобір державного бюджету викликає технічна відбудова державних заводів, яка була коначна для уздорювання транспорту, головно залізниць. Між капіталістичним господарством а фінансами капіталістичної держави повстає пропасть. Німецький капітал веде зовсім незалежне жите від державних фінансів.

Завдяки сьому розвою приватний капітал набирає великої сили, повстають великі трости.

Війна, господарська криза і революція змінили структуру капіталу. Великі капіталістичні підприємства пожежи слабші. Підчас державної кризи повстає коначна Стінеса, Клянкера і другі, яких їх господарська сила дала і політичну. Воєнін зобовязування Німеччини т. зв. репарациї і достави матеріалів для антанті, що спричинила упадок німецької марки, ослабили економічні основи держави і рівночасно забезпечили працю для промислу, а тим самим скріпили становище представників приватного капіталу.

З упадком марки збільшується теж участь заграничного капіталу в німецькій промислі а тим самим зависність німецького капіталу від заграничного. Заграничний капітал, заінтересований в заплаті репарациїних рат через Німеччину, в експлуатації німецьких державних фінансів, рівночасно заінтересований в розвитку німецького промислу. Наслідком сего зростає пропасть між приватним капіталом а капіталістичною державою. Зростає теж сила підприємців, які є зависимі від заграничного капіталу і які шораз сильнішим почувати себе супроти самої держави.

Промислові стали самостійною внутрішньо-політичною силою, яка зорганізувала свої військові організації, (Оргеш і другі); по їх боці стоїть поліція і військо; судивництво працює в їх дусі. Єще більше ниваляє ся зовнішньо-політична незалежність промислового капіталу. Його представники за границю, Стінес і Ратенав, ведуть переговори про репарациї і кредити, чи то з доручення уряду, чи навіть проти його волі. Німецькі промисловці висудують ся закордонним капіталістам, що ведуть боротьбу між собою чи то о Німеччину, чи о другі краї, і мають безлічність своєю господарську політику прикрашувати національною фразою.

Але якраз репарациїні обовязки Німеччини, котрі викликали пропасть між приватним капіталом і державним органом, сям представником всіх існуючих в державі приватних капіталів, причиняють ся теж до усуненя сї пропасті.

Для всіх, і для меншевиків, ясо, що репарациї мусять робітництво і лише робітництво заплаати своїм потом. Для нас рівнож ясо, що лише пролетарська революція може усунути оці нещасні репарациї-

ні тягари, котрі мусять заплатити капіталістична Німеччина. Таксамо ясо для всіх, що сих тягарів не можна покрити виключно коштом обниження життєвого урівня робітництва. Можливість продукції капіталістичного господарства вимагає певних границь сього обниження. Вправді по війні в Німеччині виключно пролетаріят і середні верстви платять податки, вправді виключно низька заробітна плата робітника є основою теперішньої конюнктури промислу і участі заграничного капіталу в ній, але якраз репарациї, яких приває ся головно безпосередніми податками і новими банюктами спричинюють підвишеня платі, які загрожуять зискови і аккумуляції капіталу, так, що капітал не має інтересу далше вести господарство в нинішніх розмірах. І се отже питає підвишеня заробітної платі, зглядно, як далеко може сгати се підвишеня, виповнює зміст соціальної боротьби між працюючим а капіталом.

Хоч як заощаженю промисл при репарациях, то наслідки державного краху і для него булиб немінучі. Відбудова капіталістичної Німеччини а тим самим і Європи булаб загрожена. Зноваж і обтяжене промислу репарациїними тягарями викликалоб застій продукції, значить і німецький капітал і закордонний капітал страдалиб в Німеччині свої прибутки. Приватний капітал тому переконав ся, що відокремлене приватного капіталу від державного господарства неможливе. І тому німецький капітал задюкументував свій "патріотизм" і заявив своєю волю-принципність до розвязання репарациїного питаия

З капіталістично-господарського становища німецький промисловий капітал має реальні основи влади. Його заводи представляють велику реальну вагу і можуть при спокійнім капіталістичнім розвитку дуже добре "оплачуватись". Тому вони можуть дістати заграничний кредит, що для німецької держави не було можливе. Без сумніву отже німецький промисл може рухатись за німецьку державу, коли вона має дістати полегші при сплатеню репарациїних обовязків. Не підлягає теж сумніви, що коли німецькому промислові буде дана можливість свобідного розвитку, він зможе і заплатити ті зобовязання, очевидно коштом поту робітництва. До сього потрібне лише розширення ринку, до сього потрібне розширене східних ринків а теперішня господарська криза в Німеччині і в Європі може на якийсь час цеузати.

Заграничний капітал, що заінтересований в розвитку німецького промислу, ставив ся отже до проектів німецького капіталу, представлених Стінесом і Ратенавом в Лондоні, правильно. Німецькі промисловці не хочуть дармо допомагати державі осягнути улекшення репарациїних обовязків. Вони жадають за свою поміц заплаати, розширення своєї влади. Приватний капітал жадає тому передачі державних заводів, скасованя 8-годинного робочого дня і занеханя оподаткованя реальних вартостей, тобто 20% участі держави в промислї, значить занеханя одинокого податку, якого не можна перекинути і якого не можна укривати, значить німецькі промисловці жадають звільнення капіталу від податків. Таким чином німецький капітал обезсилює державу, яка в руках його, що посідає ні побіч заліза і вугля найважливіший економічний чинник в державі, тобто залізницї, понаде в повну залежність від нього. В таким випадку ріжниця між державними фінансами а приватним капіталом певляє ні цілком, бо держава підпорядковувала би ся повній приватному капіталові при розвязаню найважливішої політичної і господарської проблеми, тобто репарациї. Таким чином

приватний капітал виступав би в ролі держави.

Без сумніву такий розвиток погіршить положеня робітництва. Жадає скасованя 8-годинного робочого дня, передачі державних заводів в руки приватного капіталу, заостристь конфлікт між пролетаріятм а капіталом, заостристь класову боротьбу; пролетаріят стане проти дуже сильного противника, який довершиль своє обєднаня. Боротьба о підвишку заробітної платі, наслідком великих податків наложених на пролетаріят, прибере якраз сї зими дуже острї форми.

Тому пролетаріят мусить розпочати остру боротьбу проти збільшеня влади капіталу, проти передачі державних заводів в його руки, проти пе-

редачі транспортних засобів. Державна мусить сама здобути вартості для заграничного кредиту, вона мусить забрати по части в свої руки кредитові вартості, вона мусить оподаткувати промисл, перевести оподаткованя реальних вартостей. Лише тоді положеня пролетаріяту супроти капіталу не змінять ся на його некористь.

Однак для успішної участі держави в промислї капіталістичної держави, в цілі перешкодження тому, щоб державні органи Німеччини і сїї нагоди не використали для скріплення капіталу, пролетаріят мусить виставити і здійснити камі: Конترولя промислу через свої власні робітничі органи.

Іван Сокира.
Берлін, 1. січня 1922.

ПРОМОВА РАКОВСЬКОГО НА ШЕСТИМ ВСЕУКРАЇНСЬКИМ ЗІЗДІ РАД.

Товариші, вчера т. Петровський в своїй привітній промові задав, що нинішній VI Зїзд Рад являеть ся другим у мирних умовинах. Се слід підкреслити тому, що тільки з того часу, коли ми переїшли на мирний стан, радянський уряд може виконати цілком ті вимоти, що їх ставлять урядові взагалі.

Ви, товариші депутати, коли розїздались по місцях минулого року, доручили урядові: ліквідувати бандитизм, слїдити за далішим устроєм Червоної Армії, зміцнити радянський апарат, повести енергічну боротьбу з неписьменністю і малочисленністю та поставити українську народну школу на висоту завдання радянської влади, ви доручили урядові скоректувати в згоді з Всерос. ЦВК. становище союноної угоди, а зокрема в рамках сїєї угоди означили докладний внутрішній порядок обєднаних комісаріятів з огляду на цілковиту рівність обидвоу республік. Ви доручили встановити міжнародне становище нашої республіки.

Се все, товариші, являло ся умовою для виконаня низьких всяких завдань, що ви їх дали урядові на минулому зїзді а які можна висловити в трох словах: відновленя транспорту, промисловости і сільськогосподарства.

Яким чином виконав уряд покладені на нього завдання?

Лїквідація бандитизму.

Ми цілком знищили банди, що мали політичний характер. Політично професійний бандитизм звели ми до мінімуму. У нас остали ся тільки банди і групи, що організуєть ся цілком на території закордонних держав. З сїм бандитизмом ми так само вдало справили ся.

Спробу, що її зроблено прикінці жовтня і на початку листопада, коли з території Польщі на нашу територію було перекинено дві групи банд — банду Паляя і банду Тютюнника знищено на простязї кількох днів.

Можемо сказати, що на нашій території нема більш умов для розвитку бандитизму, але ми не можемо вам з певністю сказати, що завтра Польща і Румунія не знайдуть в їхніх інтересах перекинути на нашу територію нові банди. В кождому випадку територія України очищена від внутрішнього бандитизму а радянська влада справляла ся з внутрішнім бандитизмом, так злочинним, як і політичним, а се за останні 10 місяців один з великих позитивних наслідків праці радянського уряду.

Бандитизм знищено се завдяки зміцненю звязку з селянством, що його почали переводити на останню зїзді, а пізніше продовжували переводити, а сїей звязок успокуює село.

Я маю на думцї ухваленій вами тут закон, що закріпив на 9 років за селянами ті землі, що перейшли до них після припиненя закона про соціалістичне землекористуваня. Я маю на думцї перевелений Президентю В.В.ЦВК. закон про

продподаток, що змінив продроскладку.

Нарешті мусу сказати, що бандитизм знищено тому, що в боротьбі з бандитизмом уряд неухильно і твердо переводив ліній політики притягнення до боротьби з бандитизмом всього радянського апарату та самих селян.

Зліквідувати бандитизм було можливо тільки за участю населеня.

Червона армія в мирних умовинах.

Червона Армія після ліквідації фронтів повинна була бути розуціеною. Демобілізація, можна сказати, ¾ Червоної Армії вже переведена.

Я повинен повідомити вас в імєні уряду про ту реальну допомогу, що її Червона Армія на півдні України на Запорожжя, Миколаївщині та в губерніях, де відбувались військових подї до пізної осени, оказувала місцевому селянству. Завдяки Червоної Армії, її власними силами, її кіними було зорано понад 75 тисяч десятин землі і засїяно понад 25. тисяч. Цифри не побільшені. До сїх 75 тисяч потрібно ставитись не з абсолютним поглядом, потрібно вбачати тут добру волю Червоної Армії, її бажаня бути корисною селянству в умовинах мира.

Товариші, ви поручили нам використати період мирного будівництва, щоб революційно удосконалити Червоную Армію. Нікому хоч мало знайомому з міжнародним оточенєм не спаде на думку, що прийдешов момент, коли треба допустити Червоную Армію. Ми повинні її зміцнити. Ми повинні зміцнити демобілізованих червоноарміївців, бо утримувати їх для республіки було за таке. Крім того сї мільони солдатів, сї мільони червоноарміївців робітників та селян були потрібні сільському господарству, були потрібні для їхніх родин. Одначасно ми повинні були убоєспособити тих червоноарміївців, що лишились в армії.

Я кажу, посилавши ся на ту опічку, яку дали нашій червоній кіноті блогвардїській генерали, що з нею точили бїй. Я не буду вам описувати її, доволі навести тут тільки свідчення наших противників. Як що ми ні на хвилину не вагали ся, що наша кіннота є міцна та непереможна, то так само знали гаразд величезні хоби нашої піхоти. Вона не мала часу, щоб її виторвати ся. Тепер, коли війну скінчено, перед нами повстало конкретне завданя влаштувати школу червоної піхоти, що була б гідна тієї червоної кінноти, якій задрідли-б буржуазні держави. Сім літом відбували ся маневри на Правобережю і часто потім відбували ся військові вправи по різних губерніальних центрах. На великих літніх маневрах був голова Реввійськкрати Республіки т. Троцький та факхові в військових справах.

Після вислідів, які було тоді зроблено, можна означити і цілком певно ствердити, що переходовий час до мирного жита Червона Армія використала гаразд, але справа будів-

ництва Червоної Армії ще ледви розпочинаєть ся. Ми будемо цілком спокійні тільки в тїм разі, коли будемо певні, що Червона Армія забирати ме найбільшу увагу робітників і селян. Тепер, товариші, у вашому наказі уряду, також у привітних промовах, що тут дунали, найгрунтовнішою засадою радянської програми було зміцненя Червоної Армії, себто збільшеня її здібности до бою, і постачаня, поліпшеня її стану, піклуваня про демобілізованих червоноарміївців, піклуваня про родину червоноарміївців, які перебувають у дієвій армії, піклуваня про казарми, про харчованя, про вихованя Червоної Армії.

Я маю вас повідомити, що сього року ми привтали перший випуск Школи Червоних Старшин і гадаємо заснувати першу українську бригаду. Тим часом, лишаючися частиною цілої Червоної Армії, українські полки зложени на 75% з робітників і селян України. Вони поволі переходять на українську мову, політичне управліне армії поволі перекладуть українською мовою своєю політичну працю серед червоноарміївських частин на Правобережю.

Зміцненя радянського апарату.

З другою боку, існуючі частини ще тісніше звязують ся з місцевим населенєм завдяки тїй праці, що про неї я вам говорив, — політичне управліне республікою.

Товариші! Ви поручили нам зміцнити радянський апарат. Під сими словами розуміли ви з одного боку зміцненя центральных органів, реорганізацію та зміцненя багатих комісаріятів, що їхне існуваня було попередеше химерне.

Віддїлі управління з гори до низів повинні мати тісний звязок, а се являеть ся найкращим потверженєм тої загальної лїнії, що її займав уряд за вашого дорученя. Другий орган, що на нього звернено особливо увагу за минулий період, се утворене центрального статистичного управління.

Господарський розвиток країни немислимий, коли ми сїї країни не будемо знати, а найкраще ознайомлене з країною се її облік — її статистика. Далі перед нами було черговим завданєм зміцненя комісаріятів фінансів та зміцненя комісаріятів зовнішнього торгівлі.

Особливу увагу звернув уряд на народний комісаріят освіти.

(Дальше буде.)

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Чеський комуїстичний посол д-р Шмергал відїдав в листопаді м. р. Підкарпатську Україну. Він і посол Тоучек приїхали до Ужгороду на припорученя екекутивного комітету комуїстичної партії для прослїдження економічних і політичних умов на Підкарпатській Україні.

В Ужгороді дня 30. листопада на робітничих зборах оба посла висловили промови. Подаємо тут за ужгородською "Правдою" деякі цікаві уривки з промови Шмергала, хоч найцікавіші місця сконфіскувала ужгородська цензура.

"Товариші! Я приїхав сюди, щоби пізнати умовини, серед яких живете. На основі сего, що я тут побачив і змітив, хочу заявити перед пролетаріятм цілого світа, що адміністративні і політичні обставини Підкарпатської України є невїсноні!

Облудність праського уряду, лукавство чеської буржуазної преси говорять про Підкарпатську Україну як про "край визволений". Над адміністрацією тут нема жадної контролі. Робітництво не має своїх представників в адміністрації. Се і професіональні організації тут забороноє. Замість харчів уряд поширює між народам алкоголь. Переводить ся система, яка відчуєє від Чехії Словаччину а це більше Підкарпатську Україну. Інакше була б зложена і частина договору з Польшею про невтральність в справі Східної Галичини, як би Венеш був ду-

3 ЦИКЛУ: В КОСМІЧНОМУ ОРХЕСТРІ.

В царях найшан свою опіку і рідню. За буржуазії власний спокій, аїнь і сон... Сеж ви республіку пошиди у брехню і безоглядно повтїкали за кордон!

В крові змішались межі, кіля і ножі! За власницьке, за "рїдне", за своє... Смішні чужим, своїм пролетарам чужі, Сеж вам, недоноскам, в обличчє час пліє!

В Європі, в тїй півній, на сміх усім, на срам, Манжетно дипломатичне шумить вишче... І мїряєте степ родючий, наче крам, За сполети, за підмогу, за сльївце...

Надїєтесь? На тьму, на забобони має? А звідкиж то рїчки, що ваші гребї рвуть! Чїї бажаня — бачить правду без прикрас, Збагнуть закон жита, жите створить без пут!

Надїєтесь? Сконайте, здохніть у пивних, Щоб ваші кости перетрухли і пошлїли. Нащо ви темних піддурли і салїлх? Нащо ви брата проти брата підняли?

Сакви надїєте й жалко руку простягніть, Ще може надїєте ся дурниїдларюк, Що прийде ратувать вас і народ душить І визволять за ласий, за чужий шматок.

Сакви надїєте — може в руку хто подасть, Поплаче з вами і гадає і зїтїє, Як ви жили колись, як купували власть І як тепер від вас нестерпним трупом тїє...

Надїйте ся!.. Пнїть себе в своїй брехні, Ми підємо вперед — історія не жає! Народи встанїть! Занялись нові дїї: Інтер-республіка, республіка іде.

ІНСТИТУЦІЯ "ПРИЯТЕЛІ ДІТЯЙ" В АВСТРІЇ.

Австрійські соціалдемократи мають між иншим "дзвничайно гарну інституцію "Приятелі дітїяй". Почин до неї дав А. АФріч, редактор "Der Arbeiterwille" в Грауу в 1908 р. Він хотів внести трохи сонця до сумного жита пролетарських дітїяй і виховувати їх в соціалістичному дусі. В перших початках мало товариство 60 членів, що урядували з дітїями прогулянки, години співу, поподунїєві забави і оповіданя казок. Пізніше зановано і вакаційну оселю. Організація розвивала ся і працювала разом з свідомими родичами. Упадок реакційної австрійської монархії спричинив розвій товариства. В 1916 р. має еще 23 місцевих організацій з 400 членами, а тепер має 180 організацій і 75.000 членів. Товариство покриває свої видатки з членських вкладок і "дїточого сотока", які дають робітничі і селянські гроші; дають і робітничі консуми свої лепти. Свої діти хоче виховати товариство "Приятелі дітїяй" в свободі, а саме в свободі правдивий і моральній; далі стареть ся випіити в них охоту до взаїмпомочі, солідарности; врешті дати їм ясний світогляд. Хочє виховати робітничі дітї на фізично і духово спосібних борїв і свідомих соціалістів. Осередок товариства находить ся в шенбрунському замку, а кермує ним молодий, ідейний Отто Каніч. В Шенбруні є редакція органу товариства "Die sozialistische Erziehung", тут є центральна бібліотека для дітїяй і учительів. Товариство мусить виховувати і своїх учительів, бо сими, яких виховала стара Австрія, не може користуватись.

Треба поставити до уряду такі домаганя: 1) знесеня воєної диктатури і заведеня свободи преси та зборів; 2) розписаня виборів до автономного союму; 3) розділу землі і лісів; 4) завести опіку і охорону фабричної праці; 5) заснувати селянські і робітничі ради; 6) дати повну свободу діяльности професіональним союзам.

Автономія в пролетарському значіно сього слова повинна бути головним домаганєм.

Російські і українські контрреволюціонери покористовують ся тут повною свободою, переводячи спокійно свої махінації. Навпаки, робітничі і їх провідників нищить уряд і пересїдає. В Чехії поміщують ся банди Петлюри в таборах хоч для форми, а тут жовїрї Петлюри ходять на свободі. Підкарпатська Україна являеть ся для нас мостом, який звязє нас і получить з радянськими ідеями і переведе нас з західного рабства капіталізму на свободу.

Хоча на вигляд капіталізм оживає, то в дійности повний розвал і упадок капіталізму іде вперед.

Світова революція поширюєть ся. Підкарпатська Україна се міст між капіталістичним світом і державою нашої Вірі і надїї — Совїтської Росії і України. Тому нам треба звернути увагу на сю країну, яка є шляхом на Схід. Сей шлях поведе нас до побід!

На конференції в Генуї сподїєть ся делегатів 45 держав.

Телеграма з Лондону під даютою 17. січня доносить, що там сподїють ся, що на міжнародній економічній конференції в Генуї будуть представлені 45 держав. Приймаючи на увагу, що кожда делегація буде мати в своїм складі около сорок осіб, так ціла конференція в Генуї обнімала би яких 1.000 людей. В кождім разі се буде найбільша і найважливіша з усіх конференцій, які колинебудь мали місце.

ЦІННА КНИЖКА.
Кождий український робітник в Канаді повинен мати в своїй бібліотеці і користати з цїнного наукового твору Юлія Ліпнера п. н.
ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ.
Книжка обнімает 400 сторін друку більшого формату, зі 112 ілюстраціями, напечатана на книжковій папері. На українську мову переклав П. Дятлів.
Цїна сїї книжки \$2.50.
Замовленя посылайте на слїдуючу адресу:
J. Boychuk
80 Markham St.,
Toronto, Ont.,
або на адресу:
Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
WINNIPEG, MAN.